

MNICHOVSKÉ TRAUMA – ZÁŘÍ 1938

AKTIVITA

Anotace:

Dohoda nacistického Německa, fašistické Itálie a dvou demokracií – Anglie a Francie, podepsaná v Mnichově 29. září 1938 byla výsledkem dlouhodobého tlaku Hitlerova režimu vůči Československu a znamenala ve svých důsledcích počátek zániku první republiky. Její podpis zástupci čtyř evropských velmocí a následné přijetí československými politiky zdánlivě oddálil, ale ve skutečnosti spíše přiblížil začátek II. světové války. Aktivita neseznamuje žáky s průběhem události, ten znají z vyučovacích hodin, ale vede je k reflexi a zamyšlení nad jejími důsledky. Využívá autentické texty z denního tisku, školní mapu a dobovou pohlednici jako východisko pro popis a analýzu historického pramene. Aktivita vede žáky k přemýšlení o bezprostřední reakci, náladách, očekávání Čechů a českých Němců po podpisu smlouvy.

Doporučený věk:

14+

Pomůcky:

- PRAMEN TEXTOVÝ
- PRAMENY VIZUÁLNÍ (MAPA A POHLEDNICE)
- PRACOVNÍ LISTY 1 a 2

Postup:

1. Rozdělte žáky ve třídě do skupin, některé z nich dostanou vytištěný **PRAMEN TEXTOVÝ** a **PRACOVNÍ LIST 1**, jiným rozdejte **PRAMENY VIZUÁLNÍ (MAPA A POHLEDNICE)** a **PRACOVNÍ LIST 2**. Vyzvěte žáky, aby zatím nechali prameny stranou a nejdříve ve skupině společně hledali odpovědi na úvodní otázku pracovního listu (platí pro **PRACOVNÍ LIST 1** i **2**). Vstupní otázka ověří znalosti, které měli získat v předešlých hodinách dějepisu, a uvede nabízené prameny přirozeně do širšího kontextu.
2. Poté požádejte žáky, aby si ve skupinách pečlivě prostudovali nabízené prameny (pročetli, prohlédli) a své postřehy zaznamenávali do připravených pracovních listů. Základní navigaci pro analýzu pramene jim poskytne struktura a řazení otázek v pracovním listu. Je důležité, aby věděli, že se při práci mohou, a dokonce mají mezi sebou bavit, sdělovat si navzájem své postřehy, pocity a pomáhat si při formulování odpovědí.
3. Otázky žáky přivedou k přemýšlení o bezprostředních pocitech, náladách mezi Čechy či českými Němci bezprostředně po podpisu a akceptování mnichovské dohody. Moderujte debatu nad jejich postřehy a jednotlivé skutečnosti vhodně zasazujte do kontextu. Jako první pracujte s **PRAMENEM TEXTOVÝM** a po jeho analýze se zaměřte na **PRAMENY VIZUÁLNÍ (MAPU A POHLEDNICE)**.
4. Při závěrečném shrnutí se můžete věnovat očekáváním a výhledům tehdejších obyvatel ČSR do nejbližší budoucnosti, případně územním, etnickým, sociálním, psychologickým, strategickým, ekonomickým, a hlavně morálním důsledkům této zlomové dějinné události pro současníky či další generace.

Věřme sobě

Národe, chtěl by říci v této bolestné chvíli český spisovatel, právě teď, volaje na pomoc všechny dobré síly své víry, svých srdcí a svého rozumu, ve dnech naší strasti, kdy bylo usneseno v radě mocností ochudit tvoji tisíciletou vlast, povznesťe všichni hrdě a klidně svá čela. Není na nás, abychom se hanbili. Chtěli jsme jenom mír a spravedlnost. A dožili jsme se zklamání, jež bude trčet jako boží muka po staletí v paměti dějin. Ale právě proto, národe, volaje na pomoc všechny dobré síly své víry, svých srdcí a svého rozumu, nepřestávej věřit v zítřek pro hrpký dnešek.

Náš stát se z vůle mocností stal menší

před našima užaslýma očima. Ale ty, národe, zůstáváš pevnou tvrzí milionů občanů, kteří si stojí hodinu od hodiny blíže a blíže. Hle! V nejtěžší chvíli sama podstata kmene houstne a zpevňuje se rostoucí silou lásky. Toť naše věno, náš kapitál. Kéž by nám vzájemná láska a víra ve spravedlnost dodala sílu nezoufat, neztrácet naději a rozum, a navenek mrazivý klid. Klid a kázeň, to jsou ona potřebná slova, jež nám otevrou cestu k výhledu do lepších dnů. Nikdo z nás nezavinil, co se stalo. To budiž pýcha, s níž půjdeme do budoucnosti. Byť se i ruce chvěly hněvem, nezakolisejme ve víře v sebe, své vůdce a budoucnost. I

z bolesti a hrůz a hněvu nechať roste naše

sebedůvěra. Státisíce dětí nám rostou a pohled na ně nás posiluj ke klidu. S novým odstínem v hlase budou zpívat svou národní hymnu moudřejší, zkušenější, odolnější než my. Jsme mostem, po němž jde mladá generace do života. Buďme pevným mostem.

V této chvíli, už v této chvíli musíme myslit na to, jak přebudovat svou zmenšenou, ale v hlavě a srdcích neoslabenou vlast. Potkal jsem muže, jenž mi vyznal: Žil jsem jen pro den, pro pohodlí, ustupoval svým i cizím slabostem. Od nynějška chci žít silně a poctivě a neustupovat žádné slabosti. Jako on nahlédli jsme i my v těchto dnech všichni na samé děsivé dno

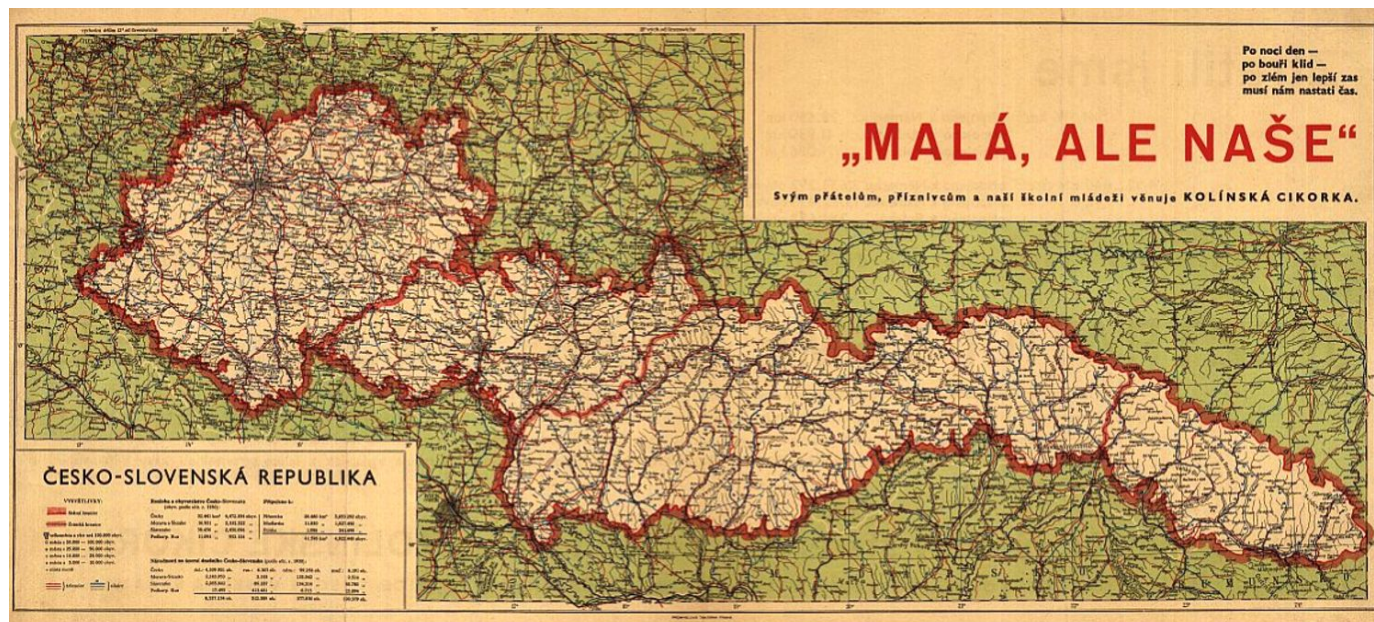
osudu. Takoví lidé, takový národ nemůže už nikdy podlehnout závratí. Ztratili jsme listí ilusí, nikoli však kmen víry. Věřte každý u své práce, že nic z toho, co oduševňuje národ, nám nemohlo být vzato. Ve větru odříkání jdeme vsříc novému jaru. Nevěřte, že zašlo. Na nás je, na našem klidu, na důstojnosti našeho utrpení, na naší dobrovolné kázni, dát rozkvést tomuto novému jaru. Přemýšlejme, pracujme, podejme si účinně ruce. Se zafatými zuby, ale se sebezapřením, jež se odvolává od nespravedlivého dnešku k budoucnosti, kterou budeme budovat příštímu národu, národu svých dětí, my a jen my.

Josef Hora

Zdroj: Josef Hora, „Věřme sobě“, Lidové noviny, roč. 46, č. 493, str. 1, 1. 10. 1938

MNICHOVSKÉ TRAUMA – ZÁŘÍ 1938

PRAMENY VIZUÁLNÍ (MAPA A POHLEDNICE)

*Po noci den –
po bouři klid –
po zlém jen lepší čas
musí nám nastati čas.*

*„MALÁ, ALE NAŠE“
Svým přátelům, příznivcům a školní mládeži věnuje KOLÍNSKÁ ČIKORKA.*

Na rubu mapy:

Zůstalo nám z celého našeho dřívějšího státu pouze 70,4 % půdy a 66,58 % bývalých obyvatel. Neztratili jsme však víru v sebe, ve svůj průmysl a ve své češství. Cizí výrobek nemá míti místa v české domácnosti! Musíme šetřiti od nejmenšího a při tom podporovati vše, co nám zůstalo... Každá dobrá česká a uvědomělá maminka je dobrá hospodyňka a vaří kávu jen z rýze české žitné kávy ŽITOVKY a z cikorky ZLATÉ HOSPODYŇKY.

Zdroje: Propagační tisk Kolínské cikorky z roku 1938 a dobová pohlednice,
<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/mnichov-1938/>

MNICHOVSKÉ TRAUMA – ZÁŘÍ 1938

PRACOVNÍ LIST 1

1. Vzpomeňte si na vše podstatné, co jste se dozvěděli v hodinách dějepisu o nelehké situaci (mezinárodní pozici) předmnichovského Československa. V bodech запиšte základní události, které předcházely setkání zástupců čtyř velmocí v Mnichově.

---

2. Pečlivě si pročtěte text Josefa Hory a vypište z něj veškerá slova zachycující jeho emoce, pocity, prožitky a rozdělte je na:

Negativní

Pozitivní

|
|
|
|

3. Zaznamenejte, které emoce, pocity, prožitky vám v básnickově textu chybí, ale vy jste přesvědčeni o tom, že je mohli cítit jeho současníci:

---

4. Interpretujte název textu vzhledem k okolnostem, na které reaguje. A následně v jedné větě shrňte vyznění článku.

---

5. Najděte v našich národních dějinách okamžiky (události), kdy byly pocity a reakce lidí tak vypjaté.

MNICHOVSKÉ TRAUMA – ZÁŘÍ 1938

PRACOVNÍ LIST 2

1. Co jste se dozvěděli v hodinách dějepisu o národnostních poměrech předmnichovského Československa? Seřadte národnosti od nepočetnější po nejméně početnou a pojmenujte základní problém, který z tohoto pořadí vycházel.

Češi / Slováci / Maďaři / Němci / Poláci

2. Najděte na mapě a dobové pohlednici:

Shodné motivy

Rozdíly

|
|
|
|
|

3. Komu byly ve své době tyto konkrétní prameny určeny? Jakému publiku? Co mají naznačit, sdělit, jaký pocit vyvolat?

Mapa

Pohlednice

|
|
|
|
|

4. Zaznamenejte, jaký konkrétní prvek vás v pramenech překvapil (text, obraz, symbol...):